

BİRLEŞMİŞ MİLLETLER

AVRUPA EKONOMİK KOMİSYONU

ENDÜSTRİYEL KAZALARIN SINIRAŞAN ETKİLERİ ÜZERİNE SÖZLEŞME

- ❖ Giriş
- ❖ Madde 1: Tanımlar
- ❖ Madde 2: İlgili alanı
- ❖ Madde 3: Genel koşullar
- ❖ Madde 4: Tanımlama, konsültasyon ve danışma
- ❖ Madde 5: Gönüllü genişletme
- ❖ Madde 6: Önleme
- ❖ Madde 7: Yerleştirme üzerine
- ❖ Madde 8: Emniyet hazırlıkları
- ❖ Madde 9: Halkın katılımı ve bilgilendirilmesi
- ❖ Madde 10: Endüstriyel kaza bildirim sistemleri
- ❖ Madde 11: Karşılık
- ❖ Madde 12: Karşılıklı yardım
- ❖ Madde 13: Sorumluluk ve taahhüt
- ❖ Madde 14: Araştırma ve geliştirme
- ❖ Madde 15: Bilgi değişimi
- ❖ Madde 16: Teknoloji değişimi
- ❖ Madde 17: Yetkili otoriteler ve ilişki noktaları
- ❖ Madde 18: Taraflar konferansı
- ❖ Madde 19: Oy hakkı
- ❖ Madde 20: Sekreteryaya
- ❖ Madde 21: Anlaşmazlıkların çözümü
- ❖ Madde 22: Bilgi sağlamada sınırlamalar
- ❖ Madde 23: Uygulama
- ❖ Madde 24: İkili ve çok taraflı anlaşmalar
- ❖ Madde 25: Eklerin statüsü
- ❖ Madde 26: Sözleşmeye göre değişiklikler
- ❖ Madde 27: İmza
- ❖ Madde 28: Depozitör (Belgelerin emanet edildiği kişi)
- ❖ Madde 29: Tasdik, kabul, onay ve giriş
- ❖ Madde 30: Yürürlüğe girme
- ❖ Madde 31: Çekilme
- ❖ Madde 32: Gerçek metinler

GİRİŞ

Bu Sözleşme Tarafları,

Şimdiki ve gelecek kuşakların çıkarı için, insanlığın ve çevrenin endüstriyel kazaların etkilerine karşı korunmasının özel önemini düşünerek,

Endüstriyel kazaların insan ve çevre üzerindeki etkilerini önlemenin ve akılcı, ekonomik ve etkili engelleyici kullanılması, çevresel zenginliği artırabilecek hazırlıklar ve ekonomik gelişmeyi destekleyecek bütün tedbirleri artırmanın aciliyeti ve önemini kabul ederek,

Endüstriyel kazaların etkilerinin sınırları aştığını hissettirebileceği gerçeğini ve bunun için Devletler arasında işbirliği gerektiğini hesaba katarak,

İlgili Devletler arasında kazadan önce, kaza sırasında ve kazadan sonra, uygun politikaları artırarak, endüstriyel kazalar ve sınıraşırı etkilerine karşı hazırlıkları güçlendirmek ve ilerletmek için bütün düzeylerde aktif uluslararası işbirliğini artırmak gerektiğini doğrulayarak,

Endüstriyel kazaların engellenmesi ve bunlara karşı hazırlıklar için iki yanlı ve çok yanlı düzenlemelerin önemi ve yararına işaret ederek,

Diğerleri arasında, Avrupa Ekonomik Komisyonu (ECE) Sınırötesi İç Suların Kaza ile Kirlenmesi Üzerine Kanun ve Sınırötesi Düzeyde Çevresel Zarar Vergisi Sözleşmesini hatırlatarak, ve bu konuda Birleşmiş Milletler Avrupa Ekonomik Komisyonu'nun (ECE) oynayacağı rolün bilincinde olarak,

Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Konferansının (CSCE) Final Akit, (CSCE)'ne katılan Devlet Temsilcilerinin Viyana Toplantısı Sonuç Dökümanı, CSCE'nin Sofya Çevre Koruma Toplantısı sonuçlarının ilgili koşulları, Çevre Programı (UNEP)'ndaki özellikle APELL programı, Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO), Büyük Endüstriyel Kazaları Önleme Uygulama Kanunu ve başka ilgili uluslararası organizasyonlardaki aktiviteler ve mekanizmalara önem vererek,

Birleşmiş Milletler İnsan Çevre Konferansı Deklarasyonunun ilgili koşullarını özellikle prensip 21'e göre Devletlerin, Birleşmiş Milletler Sözleşmesi ve uluslararası yasa ilkelerine göre kendi kaynaklarını kendi çevre politikalarına göre kullanma hakkını, yasaları ve kontrolleri içindeki aktivitelerinin, diğer devletlerin çevrelerine ya da ulusal yargı sınırları dışındaki alanlarda zarara neden olmayacağını garantileme sorumluluklarını gözönünde bulundurarak,

Uluslararası Çevre Yasasının genel ilkesi olarak, kirleten-öder ilkesini hesaba katarak,

Uluslararası yasa ve gelenek ilkelerinin özellikle, iyi komşuluk, karşılıklılık, ayrımcı olmama ve iyi niyet ilkelerinin altını çizerek,

Aşağıdaki konularda anlaşmışlardır.

Madde 1

Bu Sözleşmenin amaçları için,

- a) “Endüstriyel kaza”, tehlikeli maddeler içeren herhangi bir aktivitenin gidişinde;
  - i) Örneğin imalat, kullanma, depolama, idare ya da düzenleme esnasında bir tesisat içinde; ya da
  - ii) Madde 2’nin 2. paragrafında belirtilen durumların taşınması esnasında, Kontrol edilememiş gelişmelerden kaynaklanan olay anlamına gelir.
- b) “Tehlikeli aktivite”, bir ya da daha fazla ya da Ek I’deki listedeki sınır değerlerde ya da bu değerlerden fazla olabilecek, ve sınırötesi etkilere neden olabilecek herhangi bir tehlikeli madde içeren aktivite;
- c) “Etkiler”, endüstriyel kazadan kaynaklanan, diğerleri arasında:
  - i) İnsanlar, flora (belli bir yerdeki bitki türleri) ve fauna (belirli bir yerdeki hayvan türleri)
  - ii) Toprak, su, hava ve peyzaj;
  - iii) (i) ve (ii)’deki ögeler arasındaki ilişki üzerinde doğrudan ya da dolaylı, yakın yada gecikmeli zararlı sonuçlar anlamına gelir.
- d) “Sınırötesi etkiler”, başka bir tarafın yargı sınırları içinde meydana gelen bir endüstriyel kazanın sonucunda, bir Tarafın yargı alanındaki ciddi etkiler anlamına gelir,
- e) “Operatör” bir etkinliği yürütme planlama ya da gözleme gibi alanlarda, sivil otoriteleri de kapsayan doğal ya da yasal kişi anlamına gelir;
- f) “Taraflar”, metin başka türlü belirlemedikçe, bu Sözleşmede anlaşma Tarafı anlamına gelir;
- g) “Orijin Tarafı”, yargı sınırları altında bir endüstriyel kaza olan ya da olabilecek Taraf ve Taraflar anlamına gelir,
- h) “Etkilenen Taraf”, bir endüstriyel kazanın sınır ötesi etkilerinden etkilenen ya da etkilenebilecek Taraf ve Taraflar anlamına gelir;
- i) “İlgili Taraflar”, herhangi bir orijin Tarafı ve herhangi bir etkilenen Taraf anlamına gelir;
- j) “Halk”, bir ya da daha fazla doğal ya da yasal kişiler anlamına gelir.

Madde 2

İLGİ ALANI

1. Bu Sözleşme, doğal afetlerden kaynaklanabilecek endüstriyel kazaların etkileri de dahil sınıraşırı etkilere neden olabilecek endüstriyel kazaların engellenmesi ve bunlara karşı hazırlıklara, endüstriyel kazaların önlenmesi ve bunlara karşı hazırlıklarda karşılıklı yardımlaşma, araştırma ve geliştirme, bilgi ve teknoloji değişimi ile uluslararası işbirliğine uygulanacaktır.
2. Bu Sözleşme aşağıdaki alanlarda uygulanmayacaktır;
  - a) Nükleer kazalar ya da radyolojik tehlikeler;
  - b) Askeri tesislerdeki kazalar;
  - c) Baraj çökmelerinden kaynaklanan endüstriyel kaza etkileri dışındaki baraj çökmeleri;
  - d) Aşağıdakiler hariç kara kökenli transit kazalar,
    - i) Böyle kazalara karşı acil durum müdahalesi
    - ii) Tehlikeli aktivite alanındaki taşıma
  - e) Genetik olarak değişikliğe uğramış organizmaların kaza ile ortaya çıkması;
  - f) Deniz araştırmaları ve istismarını da içeren, deniz çevresindeki aktivitelerden kaynaklanan kazalar;
  - g) Denize petrol veya başka tehlikeli madde dökülmesinde.

Madde 3

GENEL KOŞULLAR

1. Taraflar halen ulusal ve uluslararası düzeyde yapılan çalışmalarını hesaba katarak, bu Sözleşme çerçevesinde, endüstriyel kazalar karşısında, uygun tedbirler alacak, bu kazaları mümkün olduğu kadar engelleyerek, sıklığını ve çokluğunu, etkilerini azaltarak insanları ve çevreyi korumak için işbirliği yapacaktır. Bu amaçla, tedbirlerin restorasyonunu da içeren karşı tedbirler, önlemler ve hazırlıklar uygulanacaktır.
2. Taraflar, bilgi değişimi, danışma ve başka işbirliği araçları ile ve gecikmeden, endüstriyel kazaların risklerini azaltmaya yönelik tedbirleri gereksiz yere iki katına çıkaracak çabalardan kaçınmak için halen ulusal ve uluslararası düzeylerdeki, çalışmalarını hesaba katarak varolan tedbirlerin restorasyonunu da içeren önlemleri, hazırlıkları ve karşı tedbirleri iyileştirici politikalar ve stratejiler geliştirecek ve yürütecektir.

3. Taraflar, operatörün, tehlikeli aktivitelerin güvenlikle yerine getirilebilmesi ve endüstriyel kazaların önlenmesi için gerekli bütün tedbirleri alma zorunluluğunu garanti edecek.
4. Bu Sözleşme hükümlerini yürütecek Taraflar, endüstriyel kazalara karşı hazırlıklar ve bunların önlenmesi için uygun yasal, düzenleyici, idare edici ve finansal tedbirler alacaktır.
5. Bu Sözleşmenin hükümleri, Tarafların uluslararası yasalar altındaki endüstriyel kazalar ve tehlikeli aktivitelerle ilgili yükümlülüklerini zarara uğratamaz.

Madde – 4

TANIMLAMA, KONSÜLTASYON VE DANIŞMA

1. Alınan engelleyici ve hazırlık tedbirlerinin hedefi için, orijin Tarafı uygun olduğu kadar, yargı alanı içindeki tehlikeli aktiviteleri tanımlayacak ve etkilenen Tarafalara bu tür tasarı ya da varolan aktivitelerin bildirilmesini garantileyecek tedbirler olacaktır.
2. İlgili Taraflar herhangi birinin teşviki ile, sınırötesi etkilere neden olabilecek tehlikeli faaliyetlerin tanımlanması üzerine müzakerelere başlayacak. Eğer ilgili Taraflar bir faaliyetin tehlikeli olup olmadığı konusunda anlaşamazsa, ve sorunun çözümü için başka bir metod üzerine anlaşmamışsa böyle taraflar bu sorunu, Ek II'nin koşullarına göre danışma için bir soruşturma komisyonuna devredebilir.
3. Taraflar, varolan ya da tasarlanan tehlikeli faaliyetler durumunda, Ek III'de belirlenen prosedürleri uygulayacaktır.
4. Sınıraşan Bağlamda Çevresel Etki Değerlendirmesi Sözleşmesi gereğince bir tehlikeli faaliyetin çevresel etki değerlendirmesi yapılacaksa ve bu çevresel etki değerlendirmesi, bu Sözleşmenin şartlarına göre yapılacak tehlikeli faaliyetlerden kaynaklanan endüstriyel kazaların sınıraşan etkileri değerlendirmesini de içeriyorsa, Çevresel Etki Değerlendirmesinin amaçları için alınan sonuç karar bu Sözleşmenin ilgili icaplarını yerine getirir.

Madde – 5

GÖNÜLLÜ GENİŞLETME

İlgili Taraflar, Taraflardan herhangi birinin teşvikiyle, Ek I'in içermediği bir faaliyeti tehlikeli faaliyet olarak kabul edip etmeme konusunda müzakereye başlayabilirler. Karşılıklı anlaşma üzerine, seçtikleri bir danışmanlık mekanizması ya da Ek I'e göre onlara danışmanlık yapacak bir soruşturma komisyonu kullanabilirler. Taraflar bu şekilde anlaşırken, bu Sözleşme ya da herhangi bir bölümü, sorun olan faaliyete tehlikeli faaliyet imiş gibi uygulanacaktır.

Madde – 6

ÖNLEME

1. Taraflar, endüstriyel kazaların önlenmesi ve endüstriyel kazaların risklerini azaltmak için operatörleri harekete geçirecek tedbirleri de içeren uygun tedbirler alacaktır. Bu tedbirler, Ek IV’de sözü edilenleri içerebilir ancak, onlarla sınırlı değildir.
2. Bir tehlikeli faaliyet hakkında, Orijin Taraf, operatörden Ek V’te detaylandırıldığı şekliyle prosesin basit detayları gibi fakat onunla sınırlı kalmayan bilgileri , analiz ve değerlendirmeleri sağlayarak tehlikeli faaliyetin emniyetli çalıştığını göstermesini isteyecektir.

Madde – 7

YERLEŞTİRME ÜZERİNE

Orijin Tarafı, yasal sistemi çerçevesinde, etkilenen Tarafların halkı üzerinde ve çevresinde riskleri azaltma amacıyla, yeni tehlikeli faaliyetin yerleştirilmesi ve varolan tehlikeli faaliyetlerde önemli değişiklikler üzerine politikalar oluşturmaya uğraşacaktır. Yasal sistemleri çerçevesinde, etkilenen Taraflar, tehlikeli bir faaliyetten kaynaklanan bir endüstriyel kazanın sınıraşırı etkilerine maruz kalabilecek alanlardaki önemli gelişmeler üzerinde sözü edilen riskleri en aza indirmeye yarayacak politikalar oluşturmaya çalışacaktır. Taraflar bu politikaları oluşturma ve ayrıntılandırma, Ek V’in 2. paragrafındaki 1’den 8’e kadar alt paragraflarda ve Ek VI’da belirlenen konuları gözönüne almalıdır.

Madde – 8

ACİL DURUMA HAZIRLIKLAR

1. Taraflar, endüstriyel kazalara karşı yeterli emniyet hazırlıkları oluşturmak ve sürdürmek için uygun tedbirler alacaktır. Taraflar, böylesi kazaların sınıraşırı etkilerini azaltmak üzere hazırlık tedbirlerinin alınmasını garantileyeceklerdir. Bu tedbirler, Ek VII’ de sözü edilenleri içerebilir. Ancak onlarla sınırlı değildir. Özellikle ilgili Tarafların her biri diğerine, ihtimal planları ile ilgili bilgi verecektir.
2. Orijin Tarafı, tehlikeli faaliyetler için, sınırötesi etkilere karşı ve bunları engelleyecek ve en aza indirecek uygun tedbirleri de içeren hazırlıkları ve kendi tarafındaki ihtimal planlarının yürütülmesini garanti altına alacaktır. Orijin Tarafı diğer ilgili Taraflara, ihtimal planlarının incelenmesi için sahip olduğu elemanları sağlayacaktır.
3. Herbir Taraf, tehlikeli faaliyetlerin kendi ülkesi içinde alacağı sınıraşırı etkileri önleme ve en aza indirme önlemlerini de kapsayan saha dışı ihtimal planlarının hazırlanması ve yerine getirilmesini garanti altına alacaktır. Bu planları hazırlarken analiz ve hesap sonuçları, özellikle Ek V paragraf 2’nin

(1)'den (5)'e kadarki alt paragraflarındaki meseleler hesaba katılmalıdır. İlgili Taraflar böyle planları uygunlaştırmak için çaba göstereceklerdir. Uygun olduğunda, yeterli karşı tedbirlerin kabulünü kolaylaştırmak için ortak alan dışı (off-site) ihtimal planları çizilecektir.

4. İhtimal planları, düzenli olarak veya durum öyle gerektirdiğinde, gerçek acil olayların icabına bakılırken kazanılmış deneyimler gözönüne alınarak gözden geçirilmelidir.

Madde – 9

HALKIN KATILIMI VE BİLGİLENDİRİLMESİ

1. Taraflar, tehlikeli aktivitelerden kaynaklanan endüstriyel bir kazadan etkilenebilecek alanlardaki halka yeterli bilgi verilmesini garantileyecektir. Bu bilgi, Tarafların uygun bulunduğu kanallar aracılığı ile taşınacak, Ek VIII' de sözü edilen öğeleri içerecek ve Ek V, paragraf 2'deki (1)' den (4)'e kadar ve (9) alt paragraflarda belirlenen konuları hesaba katacaktır.
2. Orijin Tarafı, bu Sözleşmenin koşullarına göre ve uygun ve mümkün olduğunda, etkilenebilecek alanlardaki önlem ve hazırlık tedbirleri üzerine onların görüşlerini ve ilgilerini öğrenme amacıyla ilgili prosedürlere halkın katılmasına fırsat verecek ve etkilenen Tarafın halkına verilen fırsatlarla, orijin Tarafının halkına verilenlerin eşit olmasını garantileyecektir.
3. Taraflar, istenirse, yasal sistemlerine göre, karşılıklı temelde, bir Tarafın sınırları içinde endüstriyel kazaların sınıraşan kötü etkilerinden etkilenen veya etkilenebilecek doğal ya da tüzel kişilere bir kanuni dava başlatma ve kendi haklarını etkileyen bir karara itiraz imkanlarını da içeren, ülkenin kendi yargı sınırları içindeki kişilerininkine eşit ilgili idari muamelelerine ve yargı takibatına giriş ve muamele hakkı sağlayacaktır.

Madde – 10

ENDÜSTRİYEL KAZA BİLDİRME SİSTEMLERİ

1. Taraflar, sınıraşırı etkilere karşı gerekli bilgiler içeren endüstriyel kaza bildirimlerinin sağlanması ve iletilmesi amacıyla, uygun düzeylerde, uygun ve etkili endüstriyel kaza bildirim sistemleri kurulması ve işletilmesini sağlayacaktır.
2. Sınıraşırı etkilere neden olan ya da olabilecek bir endüstriyel kaza ya da bundan kaynaklanan yakın tehlikede, orijin Tarafı, etkilenen Tarafların, endüstriyel kaza bildirim sistemi aracılığı ile gecikmeden uygun düzeylerde bilgilendirileceğini garantileyeceklerdir. Bu bildiri, Ek IX'daki öğeleri içerecektir.
3. İlgili Taraflar, endüstriyel kaza ya da ondan kaynaklanan bir tehlike durumunda, Madde 8'e göre hazırlanan ihtimal planlarının mümkün olduğu kadar kısa sürede ve koşullara uygun düzeyde harekete geçirileceğini garanti edecektir.

Madde – 11

KARŞILIK

1. Taraflar, endüstriyel kaza ya da ondan kaynaklanan yakın tehlike durumunda, mümkün olduğu kadar en etkili uygulamaları kullanarak etkileri kontrol altına almak ve en aza indirmek için yeterli karşı tedbirler alınacağını garanti edecektir.
2. Sınıraşırı etkileri olan ya da olabilecek endüstriyel kaza ya da ondan kaynaklanan yakın tehlike durumunda, ilgili Taraflar, uygun olduğu kadar yeterli karşı tedbirler alma amacıyla, etkilerin tahmin edileceğini garantileyecektir. İlgili Taraflar, karşı tedbirlerinde işbirliği yapmaya çalışacaktır.

Madde – 12

KARŞILIKLI YARDIM

1. Bir Taraf, bir endüstriyel kaza olayında yardıma ihtiyacı olursa, istenen yardımın biçimini ve alanını belirterek diğer Taraflardan yardım isteyebilir. Yardımı istenen Taraf, derhal, istenen yardımı verme pozisyonunda olup olmadığına karar verecek ve bildirecek, verebileceği yardımın koşullarını ve alanını belirtecektir.
2. İlgili Taraflar, uygun olduğu kadar endüstriyel kazanın etkilerini ve sonuçlarını en aza indirecek hareketi ve ortak yardım sağlamayı da içeren alanlarda ve bu maddenin 1. paragrafında kararlaştırılmış yardımın acilen sağlanmasını kolaylaştırmak için işbirliği yapacaktır. Tarafların, karşılıklı yardım sağlamak için düzenlemelerini içeren iki yanlı ve çok yanlı anlaşmaları olmadığına, taraflar başka türlü anlaşamazlarsa, yardım Ek-X'a göre yapılacaktır.

Madde – 13

SORUMLULUK VE TAAHHÜT

Taraflar, sorumluluk ve taahhüt alanındaki kuralları, ölçütleri ve prosedürleri incelemeye yönelik uygun uluslararası çabaları destekleyecektir.

Madde – 14

ARAŞTIRMA VE GELİŞTİRME

Taraflar, uygun olduğu kadar, endüstriyel kazalara karşı hazırlıklar ve bunların önlenmesi için araştırma düzenlemede, yöntemler ve teknolojiler geliştirmede işbirliği yapacaklar ve teşvik edeceklerdir. Bu amaçlar için Taraflar, kaza tehlikelerini ve endüstriyel kazaların kötü sonuçlarını sınırlandırmayı amaçlayan daha az tehlikeli prosesleri araştırmayı da içeren bilimsel ve teknolojik işbirliğini teşvik edecek ve aktif olarak destekleyecektir.

Madde – 15

BİLGİ DEĞİŞİMİ

Taraflar çok yanlı ya da iki yanlı düzeyde, Ek XI'deki öğeleri de içeren duruma uygun varolan bilgileri değişecektir.

Madde – 16

TEKNOLOJİ DEĞİŞİMİ

1. Taraflar, yasaları, düzenlemeleri ve uygulamalarına uygun olark, endüstriyel kazaların etkilerine karşı ve bunların engellenmesi ve hazırlıklar için, özellikle;

- a) Çeşitli finansal temelerde varolan teknolojilerin değişimi,
- b) Doğrudan endüstriyel ilişki ve işbirliği,
- c) Bilgi ve deneyim değişimi,
- d) Teknik yardım sağlanması

gibi etkinliklerin ilerletilmesi aracılığı ile, teknoloji değişimini kolaylaştıracaktır.

2. Bu maddenin 1. paragrafının (a)'dan (d)'ye kadarki alt paragraflarında tanımlanan aktivitelerin yürütülmesinde Taraflar, teknoloji tasarım ve mühendislik hizmetleri, teçhizat ve finans sağlayabilecek özel ve kamu sektörlerindeki bireyler ve uygun organizasyonlar arasındaki ilişki ve işbirliğini kolaylaştırarak en uygun koşulları kuracaktır.

Made – 17

YETKİLİ OTORİTELER VE İLİŞKİ NOKTALARI

1. Her bir Taraf, bu Sözleşmenin amaçlarına yönelik bir ya da daha fazla yetkili otorite tayin edecek ya da oluşturacaktır.
2. Her bir Taraf iki yanlı ya da çok yanlı düzeylerdeki diğer düzenlemeleri engellemeden, Madde 10'a uygun olarak endüstriyel kazaların bildirilmesi amacına yönelik bir ilişki noktası ve Madde 12'ye uygun olarak karşılıklı yardım amacı için bir ilişki noktası tayin edecek ya da kuracaktır. Bu ilişki noktaları tercihen aynı olmalıdır.
3. Her bir Taraf, bu Sözleşmenin bu Taraf için yürürlüğe girdiği tarihten itibaren üç ay içinde, ilişki noktaları ve yetkili otorite ya da otoriteleri, tayin ettiği kişi ya da kişileri, Madde 29'da sözü edilen Sekreteryaya aracılığı ile diğer Tarafalara bildirecektir.

4. Her bir Taraf, karar tarihinden itibaren bir ay içinde, bu maddenin 3. paragrafına göre yaptığı tayinlerdeki herhangi bir değişikliği, Sekreteryaya aracılığı ile diğer Taraflara bildirecektir.
5. Her bir Taraf, Madde 10'a uygun ilişki noktalarını ve endüstriyel kaza bildirim sistemlerini bütün zamanlarda kullanmaya hazır tutacaktır.
6. Her bir Taraf, ilişki noktasını ve Madde 12'ye uygun olarak yardım verme-alma ve yardım etmek için sorumlu otoritelerini her zaman kullanıma hazır tutacaktır.

Madde – 18

TARAFLAR KONFERANSI

1. Tarafların temsilcileri bu Sözleşme Taraflarının konferansını kuracak ve toplantılarını düzenli olarak yapacaktır. Taraflar Konferansının ilk toplantısı, bu Sözleşmenin yürürlüğe girdiği tarihten sonra bir yıl geçmeden yapılacaktır. Bundan sonra Taraflar Konferansı toplantısı, en az yılda bir ya da herhangi bir Tarafın yazılı isteğinin alınması ve Sekreteryaya aracılığı ile Taraflara iletilmesinden itibaren altı ay içinde Tarafların en az üçte ikisinin desteği ile yapılacaktır.
2. Taraflar Konferansı;
  - a) Bu Sözleşmenin yürütülmesini gözden geçirecek,
  - b) Endüstriyel kazaların sınır ötesi etkilerine karşı, bunları engelleme ve hazırlık için Tarafların imkanlarını güçlendirme ve endüstriyel kazalara maruz kalan Tarafların istediği teknik yardım ve danışmanlık sağlamayı kolaylaştırmak için amaçlanan danışmanlık işlevlerini üstlenecek,
  - c) Uygun olduğu kadar, bu Sözleşmenin geliştirilmesi ve yürütülmesi üzerine ve ilgili konularda Taraflar Konferansına önemli öneriler getirecek, uygun araştırmalar ve başka belgeler hazırlayacak olan araştırma grupları ve başka uygun mekanizmalar kuracak,
  - d) Bu Sözleşme koşulları altında uygun olabilecek başka işlevleri yerine getirecek,
  - e) İlk toplantısında, toplantılarının prosedür kurallarını tartışacak ve bunları uzlaşma ile benimseyecektir.
3. Taraflar Konferansı, işlevlerini yürütürken uygun gördüğünde, ilgili başka uluslararası organizasyonlarla işbirliği yapacaktır.
4. Taraflar Konferansı, ilk toplantısında, özellikle Ek XII'de sözü edilen konulara göre bir çalışma programı kuracaktır. Taraflar Konferansı ayrıca, özellikle endüstriyel kazada karşılıklı yardım için ilgili uluslararası organizasyonların

uygun aktiviteleri üzerine kurulu, bu Sözleşmenin yürütülmesini kolaylaştırma amacıyla bir sistem kurulması ve ilgili uluslararası organizasyonlarla işbirliği ve ulusal merkezlerin kullanımını da içeren bir çalışma metoduna karar verecektir.

Taraflar Konferansı, çalışma programının bir bölümü olarak, Ek XII'de listelenen görevleri yürütmeleri için neye ihtiyaç duyacaklarını, ek uluslararası kurumlar ve merkezleri belirleme amacıyla endüstriyel kazalara karşı hazırlık ve bu kazaların engellenmesindeki bilgi uğraş ve işbirliğinde amaçlanan programları, varolan ulusal, bölgesel, uluslararası merkezleri ve başka birimleri yeniden gözden geçirecektir.

5. Taraflar Konferansı ilk toplantısında, endüstriyel kazaların önlenmesi ve etkilerine karşı hazırlıklara yönelik teknoloji değişimi için en uygun koşulları kuracak olan kurallar ve işlemlerin tartışılmasını başlatacaktır.
6. Taraflar Konferansı, bu Sözleşmenin amaçları için tehlikeli aktivitelerin tanımlanmasını kolaylaştırıcı tüzükler ve ölçütler benimseyecektir.

Madde – 19

OY HAKKI

1. Bu maddenin 2. paragrafında belirlenenlerin dışında, bu Sözleşmedeki her bir Tarafın bir oy hakkı olacaktır.
2. Madde 27'de tanımlanan bölgesel ekonomik entegrasyon organizasyonları yetkileri içindeki konularda, oy haklarını, bu Sözleşmeye Taraf olan üye devletlerinin sayısına eşit sayı ile kullanacaklardır. Bu organizasyonlar, üye devletleri kendi oylarını kullanmışlarsa, oy haklarını kullanmayacaklardır ve bunun tersi de geçerlidir.

Madde – 20

SEKRETERYA

Avrupa Ekonomik Komisyonu Yönetici Sekreteri, aşağıdaki Sekreterya işlerini yürütecektir.

- a) Tarafların toplantılarını hazırlama ve toplama,
- b) Bu Sözleşmenin koşullarına göre alınan bilgileri ve raporları Taraflara iletme,
- c) Taraflarca belirlenecek başka işlevler.

Madde – 21

ANLAŞMAZLIKLARIN ÇÖZÜMÜ

1. İki ya da daha fazla Taraf arasında bu Sözleşmenin uygulanması ve yorumu ile ilgili bir anlaşmazlık çıkarsa, müzakere yoluyla ya da anlaşmazlık Taraflarının kabul edebileceği başka bir anlaşmazlık çözme metodu ile çözüm arayacaklardır.

2. Bu Sözleşmeye giriş, onay, tasdik, imzalama ya da doğrulama sırasında ya da sonraki herhangi bir zamanda, bir Taraf, bu maddenin 1. paragrafına göre çözülemeyen bir anlaşmazlık için Depozitöre, aynı yükümlülüğü kabul eden diğer bir Tarafa ilişkide mecburen aşağıdaki anlaşmazlık çözüm yollarından bir ya da her ikisini kabul ettiğini yazılı olarak bildirebilir.
  - a) Anlaşmazlığın uluslararası yargı mahkemesine devredilmesi,
  - b) Ek XIII'de belirlenen usule göre hakem kararı ile çözüm.
3. Anlaşmazlık Tarafları, bu maddenin 2. paragrafında sözü edilen anlaşmazlık çözümü araçlarının ikisini birden benimsemişse, anlaşmazlık Tarafları başka türlü kararlaştırmadığında, anlaşmazlık yalnızca uluslararası yargı mahkemesine devredilebilir.

Madde – 22

1. Bu Sözleşmenin hükümleri, Tarafların ulusal kanunları, yönetmelikleri, idari hükümleri veya kabul edilmiş uygulamaları ve uygulanabilir uluslararası düzenlemelere göre, entellektüel (zihni) malları da içeren, bireysel bilgi, endüstriyel ve ticari gizlilik veya ulusal güvenliğe dair bilgileri koruma haklarını ve yükümlülüklerini etkilemeyecektir.
2. Bir Taraf yine böyle korunan bilgileri başka bir Tarafa sağlamaya karar verirse, bu korunmuş bilgileri alan Taraf alınan bilgilerin güvenliğine ve verildiği koşullara saygı gösterecek ve bu bilgileri yalnızca sağlandığı amaçlar için kullanacaktır.

Madde – 23

UYGULAMA

Taraflar, bu Sözleşmenin uygulanmasını periyodik olarak rapor edeceklerdir.

Madde – 24

İKİLİ VE ÇOK TARAFLI ANLAŞMALAR

1. Taraflar, bu Sözleşmedeki sorumluluklarını uygulamak için, yürürlükte olan anlaşmalara veya yürürlüğe yeni giren ikili veya çok taraflı anlaşmalara veya diğer düzenlemelere devam edebilirler.
2. Bu Sözleşmenin hükümleri, Tarafların, uygun durumlarda bu Sözleşme tarafından talep edilenden daha sıkı ikili veya çok taraflı anlaşma yapma haklarını etkilemeyecektir.

Madde – 25

EKLERİN STATÜSÜ

Bu Sözleşmedeki Ekler, Sözleşmenin bütünüleyici parçasını teşkil etmektedir.

Madde – 26

SÖZLEŞMEYE GÖRE DEĞİŞİKLİKLER

1. Her bir Taraf bu Sözleşme için değişiklik önerebilir.
2. Bu Sözleşmeye teklif edilen değişikliklerden herhangi bir konu, bunu tüm Tarafalara dağıtacak olan Avrupa Ekonomik Komisyonu'nun Yönetici Sekreterine yazıyla arz edilecektir. Taraflar Konferansı, önerilen değişiklikleri, bu değişikliklerin bütün Tarafalara Avrupa Ekonomik Komisyonu Yönetici Sekreteri tarafından en azından doksan gün önceden dağıtılmış olması şartıyla, bir sonraki yıllık toplantısında müzakere edeceklerdir.
3. Bu Sözleşmeye değişiklikler – bu maddenin 4. paragrafında usulü belirtilen Ek-I'den başka:
  - a) Değişiklikler toplantıda mevcut Tarafların oy birliği ile kabul edilecek ve bu değişiklikler tüm Tarafalara onaylama, kabul etme, tasdik etme için depozitör yoluyla sunulacaktır.
  - b) Onaylama, kabul etme veya uygun bulma ile ilgili belgeler, depozitör tarafından tevdi edilir. Bu maddeye göre benimsenen değişiklikler, onaylama, kabul veya uygun bulma ile ilgili 16. belgenin depozitör tarafından alındısından izleyen 19. günde onları kabul eden Taraflar için yürürlüğe girecektir.
  - c) Bundan sonra, değişiklikler, herhangi bir diğer Tarafın kabul veya uygun bulma ile ilgili belgesini koymasından sonraki 19. günde bu Taraf için yürürlüğe girecektir.
4. Ek-I'deki değişiklikler için:
  - a) Taraflar uzlaşma yoluyla anlaşmaya ulaşmak için her türlü çabayı göstereceklerdir. Ancak uzlaşmada bütün çabalara rağmen bir anlaşmaya varılamazsa, son çare olarak toplantıda hazır bulunan ve oy kullanan Tarafların onda-dokuzluk oy çoğunluğu yoluyla değişiklik benimsenir. Şayet değişiklikler Tarafların müzakeresi yoluyla benimsenirse onay için Tarafalara bildirilecek ve önerilecektir.
  - b) Ek-I'deki değişiklikler, Avrupa Ekonomik Komisyonu Yönetici Sekreterinin bu değişiklikleri bildirmesinden oniki ay sonra, en azından onaltı Tarafın böyle bir bildiriye iletmemiş olması şartıyla, bu maddenin 4 (c) paragrafının hükümlerine göre bir bildiri iletmeyen Taraflar için yürürlükte olacaktır.
  - c) Bu Sözleşmenin Ek-I'deki değişikliğini onaylayamayan herhangi bir Taraf, kabulün iletilme tarihinden başlayarak oniki ay içinde Avrupa Ekonomik Komisyonu Yönetici Sekreterine bildirecektir. Yönetici Sekreter gecikmeden, aldığı bu bildiriye bütün Taraflarına bildirecektir. Bir Taraf, herhangi bir zamanda daha önceki bir kabulün yerine geçecek bir bildiri yapabilir ve Ek-I'deki değişiklik bu Taraf için derhal yürürlüğe girer.

- d) Bu paragrafın amacı için, “bulunan ve onaylayan Taraflar” bulunan ve olumlu veya olumsuz oy atan Taraflar anlamına gelir.

Madde – 27

İMZA

Bu Sözleşme 17'den 18 Mart 1992 tarihine kadar ve bundan sonra New York'taki Birleşmiş Milletler Karargahı'nda 18 Eylül 1992 tarihine kadar, Avrupa Ekonomik Komisyonu'na üye devletlerin Ekonomik ve Sosyal Konseyin 28 Mart 1947 tarihli 36 (IV) sayılı resmi kararının 8. paragrafına uygun olarak Avrupa Ekonomik Komisyonu ile konsültatif statü sahibi olan devletlerin ve üye devletlerine bu konulara göre anlaşmalara girme yetkisini de içeren bu Sözleşme ile yönetilen konulara göre yetki transfer eden Avrupa Ekonomik Komisyonu'nun bağımsız üyesi olan Devletlerin kurduğu bölgesel ekonomik organizasyonlarının imzasına açık olacaktır.

Madde – 28

DEPOZİTÖR (BELGELERİN EMANET EDİLDİĞİ KİŞİ)

Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri, bu Sözleşmenin depozitörü olarak görev yapacaktır.

Madde – 29

TASDİK, KABUL, ONAY VE GİRİŞ

1. Bu Sözleşme, Madde 27'de sözü edilen devletler ve bölgesel ekonomik entegrasyon organizasyonlarının imzası ile tasdik, kabul ya da onaylamasına bağlı olacaktır.
2. Bu Sözleşme, Madde 27'de sözü edilen devlet ya da organizasyonların girişine açık olacaktır.
3. Üyelerinin hiç biri Taraf olmadan bu Sözleşmeye Taraf olan Madde 27'de sözü edilen organizasyonlar, bu Sözleşme altındaki bütün zorunluluklara bağlı olacaktır. Üye devletlerinin bir ya da daha fazlası bu Sözleşmeye Taraf olan böyle organizasyonlar durumunda, organizasyon ve üyesi olan devletler bu Sözleşme altındaki zorunluluklarını yerine getirmek için ayrı ayrı sorumlulukları üzerine karar vereceklerdir. Böyle durumlarda, organizasyon ve üye devletleri bu Sözleşme altındaki haklarını aynı zamanda kullanmaya hak kazanmış olmayacaklardır.
4. Madde 27'de sözü edilen bölgesel ekonomik entegrasyon organizasyonları tasdik, kabul, onay ya da giriş belgelerinde bu Sözleşme ile yönetilen konulara yeterlilik düzeylerini bildireceklerdir. Bu organizasyonlar, yeterlilik düzeylerindeki herhangi bir esas değişimi de depozitöre bildirecektir.

Madde – 30

YÜRÜRLÜĞE GİRME

1. Bu Sözleşme onaltıncı tasdik, kabul, onay ya da giriş belgesinin depozitöre verilme tarihinden sonra doksanıncı günde yürürlüğe girecektir.
2. Bu Maddenin 1. paragrafının amaçları için Madde 27’de sözü edilen organizasyonların koyduğu belgeler, böyle bir organizasyonun üye devletlerinin koyduklarına ek olarak hesaba katılmayacaktır.
3. Bu Sözleşme, her bir devlet ya da bu Sözleşmeyi tasdikleyen, onaylayan, kabul eden Madde 27’de sözü edilen organizasyon için onaltıncı giriş, tasdik, kabul, onay belgesinin konulmasından sonra, bir devlet ya da organizasyon için ise, bu devlet ya da organizasyonun tasdik, kabul, onay ya da giriş belgelerini koyma tarihinden sonraki doksanıncı günde yürürlüğe girecektir.

Madde – 31

ÇEKİLME

1. Bu Sözleşmenin bir Taraf için yürürlüğe girdiği tarihten üç yıl sonraki herhangi bir zamanda, bu Taraf, depozitöre yazılı bir bildiri vererek Sözleşmeden çekilebilir. Böyle bir çekilme, depozitörün bildiriye aldığı tarihten sonraki doksanıncı günde etkili olacaktır.
2. Böyle bir çekilme, bildirisi Madde 4, paragraf 1’e uygun olarak yapılmış olan aktivite durumunda ya da Madde 4 , paragraf 2’ye uygun olarak yapılmış tartışma isteği durumunda, Madde 4’ün uygulamasını etkilemeyecektir.

Madde – 32

GERÇEK METİNLER

İngilizce, Fransızca, Rusça metinleri eşit olarak gerçek olan bu Sözleşmenin orijinali, Birleşmiş Milletler Genel Sekreterince saklanacaktır.

Aşağıda imzası bulunanların **ŞAHİTLİĞİYLE**, onu layıkıyla onaylamış olarak, bu Sözleşmeyi imzalamışlardır.

Helsinki’de bin dokuzyüz doksan iki Martı’nın on yedisinde yapılmıştır.

EK I

TEHLİKELİ FAALİYETLERİN TANIMLANMASI İÇİN TEHLİKELİ MADDELER

Her bir faaliyet ya da faaliyet grubu ile ilgili miktarlar aşağıda verilmiştir. Bölüm I'de verilen miktarların sınıflandırılmasında, eşik miktarlar, her bir sınıfta verilen maksimum miktarlardır. Bu Sözleşmenin yürürlüğe girmesinden sonra beş yıl, her bir sınıfta verilen en düşük miktar, düzeltilmezse, eşik miktar olacaktır.

Bölüm II'de tanımlanan madde ya da preparasyon, Bölüm I'deki kategori içine de girdiğinde, Bölüm II'de belirlenen eşik miktar kullanılacaktır.

Tehlikeli faaliyetlerin tanımlanması için, içerilen tehlikelerin şiddetinin önceden bilinebilme ihtimalini ve tehlikeli maddelerin miktarlarını ve yakınlıklarını, bir ya da daha fazla operatörün görevi altında olup olmadığını hesaba katacaklardır.

BÖLÜM I

Bölüm II'de özel olarak adı olmayan maddeler ve preparasyonların kategorileri

<u>Kategori</u>	<u>Eşik miktar</u> (Ton)
1. LPG'yi içeren yanıcı gazlar 1 ^{a)}	200
2. Yüksek düzeyde yanıcı akışkanlar 1 ^{b)}	50,000
3. Çok toksik (zehirli) 1 ^{c)}	20
4. Toksik 1 ^{d)}	500-200
5. Oksitleyici 1 ^{e)}	500-200
6. Patlayıcı 1 ^{d)}	200-50
7. Özel basınç ve ısı koşullarında tutulan yanıcı akışkanlar 1 ^{g)}	200
8. Çevre için tehlikeli 1 ^{h)}	200

BÖLÜM II. Adlandırılmış maddeler

<u>Madde</u>	<u>Eşik miktarı</u> (Ton)
1. Amonyak	500
2. a amonyum nitrat 2+	2500
b gübrelerdeki amonyum nitrat 3+	10000
3. Akrilonitril	200
4. Klor	25
5. Etilen oksit	50
6. Hidrojen siyanür	20
7. Hidrojen florür	50
8. Hidrojen sülfid	50
9. Sülfür dioksit	250
10. Sülfür trioksit	75
11. Kurşun alkileri	50

12. Fosjen	0,75
13. Metil izosiyanat	0,15

NOTLAR

1. **Belirleyici ölçütler:** Başka uygun ölçütler olmadığında Taraflar, bu Ek'in I. Bölümünün amaçları için, maddeleri ya da preperasyonları sınıflandırırken aşağıdaki ölçütleri kullanabilirler.
  - (b) **Yanıcı gazlar:** Normal basınçta gaz halinde ve hava ile karıştığında yanıcı olan ve normal basınçta kaynama noktası 20 °C ya da altında olan maddeler,
    - b) Yüksek derecede yanıcı sıvılar:** 21 °C 'den düşük parlama noktası olan ve normal basınçta kaynama noktası 20 °C'nin üzerinde olan maddeler,
  - (b) **Çok toksik (zehirli) :**Aşağıdaki tablo 1 ve 2'deki özelliklere sahip ve fiziksel ve kimyasal özelliklerine göre endüstriyel kaza tehlikesi oluşturabilecek maddeler.

TABLO 1

LD ₅₀ (oral) (1) mg/kg vücut ağırlığı LD ₅₀ ≤25	LD ₅₀ (dermal) (2) mg/kg vücut ağırlığı LD ₅₀ ≤50	LC* ₅₀ (3) mg/l (solunum) LC ₅₀ ≤ 0.5
---	---	---

- (b) LD₅₀ farelerde oral
- (b) LD₅₀ fareler ya da tavşanlarda dermal
- (b) LC₅₀ farelerde (4 saatte) solunumla

*LC: Letal (öldürücü) konsantrasyon.

TABLO 2

Ayırıcı doz

Mg/kg vücut ağırlığı < 5

Maddenin hayvanlarda oral akut toksisitesinin sabit doz prosedürünü kullanılarak belirlendiği yerlerde.

- (b) **Toksik:** Tablo 3 ya da 4'teki özelliklere sahip ve kimyasal ve fiziksel özellikleri endüstriyel kaza tehlikeleri oluşturabilecek maddeler.

TABLO 3

LD ₅₀ (oral) (1) mg/kg vücut ağırlığı 25 < LD ₅₀ ≤200	LD ₅₀ (dermal) (2) mg/kg vücut ağırlığı 50 < LD ₅₀ ≤ 400	LD ₅₀ (3) mg/l (solunum) 0.5 < LC ₅₀ ≤ 2
---	--	--

- (b) LD₅₀ farelerde oral
- (b) LD₅₀ fareler ya da tavşanlarda dermal
- (b) LC₅₀ farelerde (4 saatte) solunumla

TABLO 4

Ayırıcı doz

Mg/kg vücut ağırlığı = 5

Maddenin hayvanlarda akut oral toksisitesinin sabit-doza prosedürü uygulanarak belirlendiği yerlerde.

- e) **Oksitleyici:** Diğer maddelerle, özellikle yanıcı maddelerle temas ettiğinde yüksek düzeyde ekzotermik reaksiyon veren maddeler.
- f) **Patlayıcı:** Alev etkisi altında patlayabilecek ya da sürtünme ve sarsıntılara dinitrobenzenden daha duyarlı olan maddeler.
- g) **Yanıcı sıvılar:** Parlama noktası 55 °C'nin altında olan ve basınç altında sıvı olarak kalan, yüksek basınç ve yüksek ısı gibi özel işlem koşullarında endüstriyel kaza tehlikeleri oluşturabilecek maddeler.
- h) **Çevre için tehlikeli:** Tablo 5'e göre su çevresinde akut toksisite değerleri gösteren maddeler.

TABLO 5

LC ₅₀ (1)	EC ₅₀ (2)	IC ₅₀ (3)
mg/l	mg/l	mg/l
LC ₅₀ ≤ 10	EC ₅₀ ≤ 10	IC ₅₀ ≤ 10

- (1) LC₅₀ balık (96 saat)
- (2) EC₅₀ yunus (48 saat)
- (3) IC₅₀ alg (72 saat)

Maddenin kolayca parçalanamaz ya da log pow > 3.0 olan yerlerde (deneysel olarak BFC<100 belirlenmedikçe)

- (b) LD – Öldürücü doz
  - (b) LC – Öldürücü konsantrasyon
  - (b) EC – Etkili konsantrasyon
  - (b) IC – inhibe edici (engelleyici) konsantrasyon
  - (b) Pow – oktanol partiyon katsayısı/su
  - (b) BFC – biyokonsantrasyon katsayısı faktörü
2. Bu amonyum nitrat ve amonyum nitrattan türevlenen nitrojen içeriğinin ağırlıkça > % 28 olduğu amonyum nitrat karışımlarına ve amonyum nitrat konsantrasyonunun > % 90 olduğu nitratın sulu solüsyonlarına uygulanır.
  3. Bu, saf amonyum nitrat gübrelere ve amonyum nitrattan türemiş nitrojen içeriğinin ağırlıkça %28 olduğu bileşik gübrelere uygulanır (bileşik gübre fosfat ve/veya potasyumla birlikte amonyum nitrat içerir).
  4. Böyle maddeler içeren karışımlar ve preparasyonlara, artık eşdeğer özellikler arz etmediği ve sınıraşan etkilere neden olmayacağı durumlar hariç, saf maddelerle aynı şekilde muamele edilecektir.

EK II

MADDE 4 VE 5'E UYGUN OLARAK SORUŞTURMA KOMİSYONU PROSEDÜRÜ

1. İstekte bulunan Taraf ya da Taraflar, bu Ek'in koşullarına göre kurulan soruşturma komisyonuna devrettikleri soru/sorunları Sekreteryaya bildireceklerdir. Bildiri soruşturma konusunu belirtecektir. Sekreteryaya, bu bildirimini Sözleşmenin bütün taraflarına gecikmeden ileticektir.
2. Soruşturma komisyonu,  üyeden kurulacaktır. Soruşturma prosedürüne istekte bulunan Taraf ve diğer Taraf bir bilimsel ya da teknik uzman seçecek, böyle seçilen iki uzman, ortak uzlaşma ile üçüncü uzmanı seçecektir. nc, soruşturma prosedürüne Taraf olanlardan birinin vatandaşı olmayacak, bu Taraflardan birinin ülkesinde ikamet etmeyecek, bunlardan herhangi birinin çalıŐanı olmayacak ve başka herhangi bir sıfatla olayla bir ilişkisi olmayacaktır.
3. Soruşturma komisyonu başkanı, ikinci uzmanın tayin edildiği iki ay içinde tayin edilememiŐse, Avrupa Ekonomik Komisyonu Yönetici Sekreteri Tarafların birinin isteği ile sonraki iki aylık süre içinde başkanı tayin edecektir.
4. Soruşturma prosedürü Taraflarından biri, Sekreteryadan bildiriye aldığı iki ay içinde bir uzman tayin etmezse, diğer Taraf, sonraki iki ay içinde soruşturma komisyonu başkanını tayin edecek olan Avrupa Ekonomik Komisyonu Yönetici Sekreterine bilgi verebilir. Soruşturma komisyonu başkanı, bir ay içinde bunu yapacak uzmanı tayin etmeyen Taraftan tayin isteyecektir. Eğer o Taraf bu sürede başarısız olursa, başkan, bu atamayı ilave iki ay içinde yapacak olan Avrupa Ekonomik Komisyonu Yönetici Sekreterine bildirecektir.
5. Soruşturma komisyonu kendi prosedür kurallarını belirleyecektir.
6. Soruşturma komisyonu işlevlerini yürütmek için uygun olan bütün tedbirleri alabilir.
7. Soruşturma prosedürü Tarafları, soruşturma komisyonunun çalışmasını elindeki bütün araçları kullanarak kolaylaştıracak ve,
  - (a) Soruşturma komisyonu ile ilgili dokümanları, kolaylıkları ve bilgileri sağlayacak
  - (b) Gerektiğinde, soruşturma komisyonunun tanık ya da uzman çağırmasını ve onların delillerini almasını sağlayacaktır.
8. Taraflar ve uzmanlar, soruşturma komisyonunun çalıŐması sırasında gizli aldıkları bütün bilgilerin gizliliğini sağlayacaktır.
9. Soruşturma prosedürü Taraflarından biri soruşturma komisyonundan önce ortaya çıkamaz ya da davasını savunamazsa, diğer Taraf soruşturma komisyonunun işlemlere devam etmesini ve çalışmasını tamamlamasını isteyebilir. Bir Tarafın yokluğu ya da davasını savunmadaki baŐarısızlıđı, soruşturma komisyonunun araŐtırmasını sürdürmesi ve tamamlamasında engel oluşturmaz.

10. Soruşturma komisyonu, konunun özel koşulları nedeniyle başka şekilde belirlemezse, soruşturma komisyonunun harcırahları ve masraflarını soruşturma prosedürü Tarafları eşit olarak üstlenecektir. Soruşturma komisyonu bütün masraflarının kaydını tutacak ve Taraflara bunların toplam faturasını verecektir.
11. Soruşturma işlemleri konusunda gerçekten ilgisi olan ve sorundaki bir görüşten etkilenebilecek herhangi bir Taraf soruşturma komisyonunun rızası ile işlemlere müdahale edebilir.
12. Soruşturma komisyonunun prosedür sorunu üzerine kararları, üyelerinin oy çokluğu ile alınacaktır. Soruşturma komisyonunun final kararı, üye çoğunluğunun görüşü içerecektir.
13. Soruşturma komisyonu final kararını, iki ayı geçmeyecek bir zamanla uzatmayı gerekli bulmazsa, kurulduğu tarihten başlayarak iki ay içinde verecektir.
14. Soruşturma komisyonunun final kararı, kabul edilmiş bilimsel kararlara dayanacaktır. Soruşturma komisyonu final kararını soruşturma prosedürü Taraflarına ve Sekreteryaya ileticektir.

EK III

MADDE 4'E UYGUN PROSEDÜRLER (İŐLEMLER)

1. Bir orijin Tarafı, başka bir Tarafı, etkilenen Taraf olup olmadığını belirlemek için bu Ek'in 2'den 5'e kadarki paragraflarına uygun olarak konsültasyon (danışma) isteyebilir.
2. Tasarlanan ya da varolan bir tehlikeli faaliyet için, orijin Tarafı yeterli ve etkili konsültasyonu garantileme amacıyla, mümkün olduğu kadar çabuk ve tasarlanan ya da varolan bir tehlikeli faaliyet ile ilgili kendi halkını bilgilendirdiği zamandan daha geç olmamak kaydıyla, etkilenen Taraf olabileceğini düşündüğü Tarafın uygun mercilerine bildirim sağlayacaktır. Mevcut faaliyetler için böyle bir bildirim, bir orijin Tarafı için bu Sözleşmenin yürürlüğe girdiği tarihten başlayarak iki yıl geçmeden sağlanacaktır.
3. Bildirim: Tehlikeli faaliyet ile ilgili,
  - (a) Bir endüstriyel kaza durumunda, olası sınıraşırı etkiler üzerine, madde 6'ya göre oluşturulan bilgiler gibi bilgiler ve raporları da içeren bilgiler;
  - (b) Faaliyetin çeşidini hesaba katarak, bu Ek'in 4. paragrafı altındaki mukabelenin gerektiği makul zamanın gösterilmesini içerecektir. Ayrıca bu Ek'in 6. paragrafında belirlenen bilgileri de içerebilir.
4. Bildirimde bulunulan Taraflar, orijin Tarafın bildirim alınığını açıklayan ve bildiride belirlenen zamanda konsültasyona girme niyetleri olup olmadığını gösteren bir cevap vereceklerdir.

5. Kendisine bildirimde bulunulan bir Taraf konsültasyona girme niyeti olmadığını gösterir ya da bildirimde belirlenen zamanda cevap vermezse, bu Ek'in aşağıda belirlenen koşulları uygulanmayacaktır. Böyle durumlarda, orijin Tarafın kendi ulusal kanun uygulamaları temelinde bir değerlendirme ve analiz yapıp yapmayacağını belirleme hakkı saklı kalacaktır.
6. Orijin Tarafı, bildirim yapılan bir Taraftan, konsültasyona girme isteğini gösteren bir cevap alması üzerine, eğer daha önce yapmamışsa , bildirim yaptığı Tarafa:
  - (a) Yorumların iletilmesi için zaman tarifesinin gösterilmesini de içeren, analiz için zaman tarifesi ile ilgili bilgiler,
  - (b) Tehlikeli bir faaliyet ve bir endüstriyel kaza durmunda onun sınıraşırı etkileri ile ilgili bilgiler,
  - (c) Bilgilerin değerlendirilmesine katılma fırsatı ya da olası sınıraşırı etkileri gösteren bir rapor verecektir.
7. Etkilenen bir Taraf, orijin Tarafın isteği üzerine, orijin Tarafa, eğer bu bilgiler değerlendirme, analiz ve önlemlerin hazırlanması için gerekliyse etkilenen Tarafın yargı hakkı altındaki etkilenebilecek alana ilişkin elde edilebilecek uygun bilgileri sağlayacaktır. Bilgi gecikmeden uygun şekilde ve mevcut bir ortak birim aracılığıyla verilecektir.
8. Orijin Tarafı, mümkün olan şekilde, doğrudan ya da varsa ortak bir birim aracılığı ile, Ek V, 1. ve 2. paragraflarda tanımlandığı gibi, etkilenen Tarafa analiz değerlendirme belgelerini verecektir.
9. İlgili Taraflar, tehlikeli bir faaliyet ile etkilenebilecek alanlardaki halkı bilgilendirecek ve ilgili alanlardaki halka ve yetkili mercilere değerlendirme belgelerinin dağıtılmasını düzenleyeceklerdir. Taraflar halkın tehlikeli faaliyet ile ilgili öneride bulunma ya da karşı çıkma fırsatını garantileyecek ve onların görüşlerinin uygun bir zaman içinde doğrudan ya da uygun olduğunda orijin Tarafın yetkili mercii aracılığı ile orijin Tarafa teklif edilmesini düzenleyecektir.
10. Orijin Tarafı, analiz ve değerlendirme dokümanlarının tamamlanmasından sonra, gecikmeden, etkilenen Tarafı, bir endüstriyel kazada tehlikeli faaliyetin sınıraşırı etkileri ve etkileri azaltma ya da yoketme tedbirleri ile ilgili konsültasyona girecektir. Konsültasyon aşağıdakilerle ilgili olabilir:
  - (a) tehlikeli faaliyetin yapılmaması ve sınır ötesi etkilerinin orijin Tarafın zararına bile olsa azaltabilecek tedbirleri de içeren olası alternatifleri ,
  - (b) sınıraşırı etkileri azaltmak için diğer olası karşılıklı yardım biçimleri,
  - (c) başka uygun konular.

İlgili Taraflar, böyle konsültasyonların başında, konsültasyon döneminin süresi için uygun bir zaman çerçevesi üzerinde anlaşacaktır. Böyle konsültasyonlar varsa, uygun bir ortak birim aracılığı ile düzenlenebilir.

11. İlgili Taraflar bu Ek'in 9. paragrafına göre alınan öneriler gibi bu Ek'in 10. paragrafında sözü edilen konsültasyonların sonuçları, analiz ve değerlendirmelerinin de tam olarak hesaba alınacağını garantiler.
12. Orijin Tarafı, faaliyet ile ilgili kararını, dayandığı nedenler ve varsayımlarla birlikte etkilenen Taraplara bildirecektir.
13. Eğer ilgili bir Taraf tehlikeli faaliyetin sınıraşan etkilerle ilgili sonraki ek bilgileri ve bu faaliyete göre kurulan konsültasyonda sağlanamamış bilgileri sağlarsa, bu Taraf bunları diğer ilgili Taraf ya da Taraplara hemen bildirecektir. Eğer ilgili Taraplardan biri isterse, konsültasyon yenilenecektir.

EK IV

MADDE 6'YA GÖRE ÖNLEYİCİ TEDBİRLER

Ulusal yasalar ve uygulamalara bağı olarak Taraflarca, yetkili mercilerce, ya da ortak çalışmalarla, aşağıdaki tedbirler yerine getirilebilir.

1. Genel ya da özel güvenlik hedeflerinin yerleştirilmesi,
2. Güvenlik tedbirleri ve güvenlik standartları ile ilgili yasal koşullar ya da tüzüklerin benimsenmesi,
3. Ruhsat ya da izin sistemini de gerektirebilecek, özel engelleyici tedbirler gerektiren tehlikeli faaliyetlerin tanımlanması,
4. Tehlikeli faaliyetler için güvenlik araştırmaları ve risk analizlerinin değerlendirmesi ve gerekli tedbirlerin yürütülmesi için bir hareket planı,
5. Yetkili mercilere risklerin tahmin edilmesi için gerekli bilgilerin sağlanması,
6. Endüstriyel kazaları engellemek, insanları ve çevreyi korumak için en uygun teknolojilerin uygulanması,
7. Endüstriyel kazaları engellemek için, normal ve olağanüstü koşullarda tehlikeli faaliyetler içinde olan bütün kişilerin uygun şekilde eğitim ve öğretiminin başlatılması,
8. Güvenlik düzenlemelerini etkili olarak yürütme ve sürdürme için belirlenen uygulamalar ve iç-idare yapılarının kurulması,
9. Tehlikeli faaliyetlerin gözlenmesi, takibedilmesi ve yoklanması.

EK V

ANALİZ VE DEĞERLENDİRME

1. Tehlikeli faaliyetin değerlendirme ve analizi, belirli bir alanda ve yürütüldükleri amaçlara bağı olarak değışen belirli bir düzeyde yapılacaktır.

2. Aşağıdaki tablo, ilgili maddelerin amaçları için, analiz ve değerlendirmede gözönüne alınacak konuları gösterir:

<i>Analiz amacı</i>	<i>Gözönüne alınacak konular</i>
Madde 8'deki emniyet planı	(1) Alandaki tehlikeli maddelerin miktarları ve özellikleri (b) Tehlikeli faaliyetten doğma olasılığı olan endüstriyel kazaların herbirinin olabirliliğini de gösteren tanımlayıcı bir temsil örneklemini ana çizgileri özeti (senaryo) (b) Her bir tanımlayıcı ana çizgiler için: (b) yaklaşık atık miktarı; (b) ortaya çıkan tehlikeli bölgelerin genişliğini de içeren, istenen ve istenmeyen koşullarda insan ve çevre için ortaya çıkan sonuçların düzeyi ve şiddeti; (c) endüstriyel kazanın, başlangıçtan sonra gelişebileceği zaman-skalası; (4) Çevredeki nüfusun, tehlikeli bölgede potansiyel olarak bulunabilecek insan yoğunluğunu da içeren büyüklüğü ve dağılımı; (5) Bu nüfusun yaşı, değişkenliği ve hassasiyeti
Madde 7'nin altındaki yerleştirme üzerine karar verme	<i>Yukarıdaki (1)'den (5)'e kadarki maddelere ek olarak:</i> (6) Tehlikeli madde salınımı türü ve koşullarına bağlı olarak, insan ve çevreye verdiği zararın şiddeti; (7) Bir endüstriyel kaza sonucu insan ve çevre üzerinde çıkabilecek zararlı etkilerin, zararlı faaliyetin olduğu yerden uzaklığı; (8) Yalnızca mevcut koşullar için değil, planlanan ya da önceden görülebilir koşullar için de aynı bilgiler
Madde 9'daki halkı bilgilendirme	<i>Yukarıdaki 1'den 4'e kadarki maddelere ek olarak:</i> (9) Endüstriyel kazadan etkilenebilecek insanlar

Madde 6'daki engelleyici tedbirler

Engelleyici tedbirler için yukarıdaki (4)'den (9)'a kadarki maddelere ek olarak, (1)'den (3)'e kadarki maddelerle belirlenen tanımlamaların daha ayrıntılı versiyonları gereklidir. Bu tanımlamalar ve belirlemelere ek olarak aşağıdaki konular da yerine getirilecektir.

- (10) Tehlikeli maddelerin kullanıldığı koşullar ve miktarları
  - (11) Ciddi tehlikeleri olan faaaliyet tiplerinin, olay şekillerinin tam dağılımını ve yakın faaliyetlerden kaynaklanan etkilerin olasılığını kapsayan örnekleri de içerecek, ana çizgilerinin bir listesi;
  - (12) Her bir ana çizgiler özeti (senaryo) için, endüstriyel bir kazayı başlatacak ve şiddetlendirecek olayların ve aşamalarının tanımlanması;
  - (13) En azından genel koşullarda, (14)'teki düzenlemeleri hesaba katarak, ortaya çıkacak her bir aşamanın olasılığının belirlenmesi;
  - (14) Ortaya çıkacak her bir aşamanın olasılığını en aza indirmek için düzenlenen araç ve işlemlerde, engelleyici tedbirlerin tanımlanması;
  - (15) Normal işleyiş şartlarından olabilecek sapmaların etkilerinin tahmini ve kaza sonucu olarak tehlikeli faaliyetin veya herhangi bir kısmının bir acil durum anında kapatılması düzenlemeleri, ve potansiyel ciddi işleyiş sapmalarının erken bir safhada sezilerek uygun önlemlerin alınması ihtiyacı için personel eğitiminin garanti edilmesi;
  - (16) Tehlikeli faaliyet ile ilgili, riskte, kontrol tedbirleri içinde yer alabilecek değiştirme, tamir, ve bakım çalışmasının düzeyi ve kontrolün sürdürülmesini garantileyecek ek düzenlemelerin belirlenmesi.
-

EK VI

MADDE 7'YE UYGUN OLARAK YERLEŞTİRME ÜZERİNE KARAR ALMA

Aşağıdakiler, Madde 7'ye uygun olarak gözönünde bulundurulması gereken konuları gösterir:

1. Tehlikeli faaliyet planlanan alanın fiziksel özelliklerin Ek 5'e uygun olarak değerlendirilmesini de içeren, risk analizi ve değerlendirme sonuçları;
2. Konsültasyon ve halk katılım süreçlerinin sonuçları;
3. Orijin Tarafın ülkesinde mevcut olan bir tehlikeli faaliyet ile ilgili olarak etkilenen Tarafın bölgesindeki gelişmelerden kaynaklanan riskin azalma ya da artış analizi;
4. Sınır ötesi etkileri de içeren çevresel etki değerlendirmesi;
5. Risk kaynağı olabilecek yeni tehlikeli faaliyetlerin değerlendirmesi;
6. Yeni tesisler inşa edilmesi, ve mevcut tehlikeli faaliyetlere yapılacak önemli değişikliklerin mevcut nüfus merkezinden emniyetli bir uzaklıkta olmasının gözönüne alınması, gelişmelerin daha fazla nüfusu riske atacağı, veya diğer hususlarda riskin ciddiyetini artıracığı yerlerde tehlikeli faaliyet çevresinde bir emniyet bölgesinin kurulması da daha dikkatli incelenmelidir.

EK VII

MADDE 8'E UYGUN OLARAK TEHLİKE HAZIRLIĞI TEDBİRLERİ

1. Alan içinde (on-site) ya da dışında (off-site) bütün ihtimal planları, endüstriyel kazalara geniş ve etkili cevap verecek şekilde düzenlenecektir.
2. İhtimal planları, tehlikeleri belirli bir yere sınırlamak için gerekli olan ve sınır ötesi etkileri önleyecek ya da en aza indirecek hareketleri içermelidir. Ayrıca, halkı uyarma düzenlemeleri ve uygun yerlerde, tahliyeleri için düzenlemeleri ve başka koruyucu ya da kurtarıcı hareketleri ve sağlık servislerini de içermelidir.
3. İhtimal planları, alandaki personeli, alan dışındaki etkilenebilecek insanları ve kurtarma ekiplerini, sınır ötesi etkileri olabilecek bir endüstriyel kazada müdahale ve insan ve saha içi ve saha dışı etkileri önlemek ve en aza indirmek için uygun teknik ve organizasyonel işlemlerin ayrıntılarını vermelidir.
4. Alan içindeki ihtimal planlarının kapsayabileceği konu örnekleri;
  - (a) Alan içinde emniyetle ilgili organizasyon rolleri ve sorumlulukları;
  - (b) Endüstriyel bir kaza ya da ondan kaynaklanan yakın tehlikede koşulları ya da olayı kontrol etmek için yapılması gereken hareketin tanımlanması ya da böyle bir tanımlamanın bulunabileceği yerin detayları;

- (c) Sağlanabilecek teçhizat ve kaynakların tanımlanması;
  - (d) Başlangıç uyarısında olması gereken bilgi tipi ve sağlanabilir olduğunda daha ayrıntılı bilgiler sağlamaya yönelik düzenlemeleri de içeren saha-dışı güvenlik önlemleri için sorumlu sivil yetkiliye, endüstriyel kazalarda erken uyarı sağlayacak düzenlemeler;
  - (e) Personelden yerine getirilmesi beklenen görevlerde eğitimine yönelik düzenlemeler.
5. Saha dışı ihtimal planlarında bulunabilecek konuların örnekleri:
- (a) Saha dışı güvenlikle ilgili, saha-içi planlarla nasıl entegrasyon sağlanabileceğini de içeren sorumluluklar ve organizasyon rolleri,
  - (b) Güvenlik ve tıbbi personelin izleyeceği yöntemler ve işleyiş kuralları,
  - (c) Etkilenen alanı hızla belirlemeye yönelik yöntemler,
  - (d) Etkilenen ya da potansiyel olarak etkilenecek Taraflara çabuk endüstriyel kaza bildirimini yapılmasını ve bu ilişkinin sonra da sürmesini garantileyecek düzenlemeler,
  - (e) Planın yürütülmesi için gerekli kaynakların tanımlanması ve koordinasyona yönelik düzenlemeler,
  - (f) Halka bilgi vermek için ve uygun olduğu yerde, Madde 9'a uygun olarak halka sağlanan bilgileri güçlendirmeye ve tekrarlamaya yönelik düzenlemeler,
  - (g) Eğitim ve tatbikatlar için düzenlemeler,
6. İhtimal planları, tedavi, toplama, temizlik, depolama, tehlikeli maddelerin ve kontamine olmuş (bulaşmış) maddelerin uzaklaştırılması ve güvenli tertibi, ve restorasyon tedbirlerini de içermelidir.

EK VIII

MADDE 9'A UYGUN OLARAK HALKI BİLGİLENDİRME

1. Şirketin adı, tehlikeli faaliyetin bulunduğu yer ve bilgi veren kişinin bulunduğu konumla birlikte tanımlanması,
2. Tehlikeli faaliyetin ve risklerin basit kavramlarla açıklanması,
3. Tehlikeli faaliyetin içerdiği maddeler ve preperasyonların temel tehlikeli özelliklerinin gösterilmesi ile genel tehlike sınıflandırması ya da genel ve bilinen isimleri,
4. Eğer sağlanabilir ve ilgiliyse çevresel etki değerlendirmesi ile ilgili genel bilgiler,
5. Tehlikeli faaliyette ortaya çıkabilecek endüstriyel kazanın biçimi ile ilgili, insanlar ve çevre üzerine potansiyel etkilerini de içeren genel bilgiler,
6. Endüstriyel kazada uyarılacak ve bilgilendirilecek insanların nasıl etkileneceği ile ilgili yeterli bilgi,

7. Endüstriyel bir kazada, etkilenen insanların yapması gereken hareketle ve benimsemesi gereken davranışlarla ilgili yeterli bilgi,
8. Tehlikeli faaliyete göre, endüstriyel kazalarla ilgili güvenlik servisleri ile ilişkiyi de içeren, endüstriyel kazanın şiddetini ve etkilerini azaltmak için yapılacak düzenlemelerle ilgili yeterli bilgi,
9. Güvenlik servislerinin endüstriyel bir kazanın sınır ötesi etkilerini de içeren, saha-dışı etkilerle başa çıkması üzerine belirlenen saha-dışı ihtimal planları ile ilgili genel bilgiler,
10. Tehlikeli faaliyetin ilgili ulusal düzenlemeler ve/veya koşullara göre bağlı olduğu, ruhsat ve izin sitemlerini de içeren koşullar ve özel gereklilikler üzerine genel bilgiler,
11. Daha fazla ilgili bilgi alınabilecek yerin detayları.

EK IX

MADDE 10'A UYGUN OLARAK ENDÜSTRİYEL KAZA BİLDİRİM SİSTEMİ

1. Endüstriyel kaza bildirim sistemleri, veriler ve tahminlerin, farklı düzeylerdeki farklı ihtiyaçlar hesaba katılarak, güvenlik uyarı ve müdahalesi ve sınır ötesi etkilerin sonuçlarını en aza indirmek ve sınırlamak için daha önce belirlenen kodlara göre uygun veri taşıma ve işleme sistemleri kullanarak, mümkün olan en hızlı şekilde taşınmasını sağlayacaktır.
2. Endüstriyel kaza bildirisini aşağıdakileri içerecektir:
  - (a) Endüstriyel kazanın tipi ve büyüklüğü, (biliniyorsa) içerdiği zararlı maddeler ve olası etkilerinin şiddeti,
  - (b) Kazanın ortaya çıktığı zaman ve kesin yeri,
  - (c) Endüstriyel kazaya etkili müdahale için gerekli olduğu kadar mevcut bilgiler.
3. Endüstriyel kaza bildirisine uygun aralıklarla ya da gerekli olduğu her zaman, sınırötesi etkilerle ilgili koşullardaki gelişmeler üzerine daha fazla bilgiler eklenecektir.
4. Endüstriyel kaza bildiri sistemlerinin etkililiği için, ilgili personelin eğitimini de içerecek şekilde düzenli testler ve gözden geçirmeler yapılmalıdır. Uygun yerlerde, böyle testler, gözden geçirmeler ve eğitim ortak yapılacaktır.

EK X

MADDE 12'YE UYGUN OLARAK ORTAK YARDIMLAŞMA

1. Yardımın yönetimi, kontrolü, koordinasyonu ve denetlenmesi tümüyle istekte bulunan Tarafın sorumluluğu altındadır. Yardım operasyonunda bulunan personel, istekte bulunan Tarafın ilgili yasalarına göre hareket edecektir. Yardım isteyen Tarafın ilgili

yetkilileri, Madde 17'ye göre yardım eden Tarafça tayin edilen, bu Tarafın sağladığı personel ve teçhizatın işleyiş denetlemesi ile yakından sorumlu olan yetkili ile işbirliği yapacaktır.

2. Yardım talep eden Taraf, imkanlarına göre yardımın düzenli ve etkili idaresi için yerel kolaylıklar ve hizmetler sağlayacak ve böyle bir amaç için yardım eden Tarafça veya onun adına getirilen personel, teçhizat ve malzemelerin korunacağını garanti edecektir.
3. İlgili Taraflar başka türlü kararlaştırmazlarsa, yardım, istekte bulunan Tarafın hesabına verilecektir. Yardım eden Taraf, her zaman, masrafların geri ödenmesi hakkından vazgeçebilir.
4. İstekte bulunan Taraf, yardım eden Taraf ve çalışan kişilere, yardım işlerini hızla yerine getirmeleri için gerekli ayrıcalıkları, muafiyetleri ve kolaylıkları sağlamak için elinden gelen çabayı gösterecektir. İstekte bulunan Tarafın, kendi vatandaşları ve sürekli ikamet edenlerine, bu şartları ya da sözü edilen ayrıcalık ya da muafiyetleri sağlaması gerekli olmayacaktır.
5. Bir Taraf, istekte bulunan ya da yardım eden Tarafın isteği ile, yardım için gerekli olan tam olarak tanımlanmış personel, teçhizat ve mülklerin ülkesinden geçişini kolaylaştırmaya çalışacaktır.
6. İstekte bulunan Taraf, yardımda kullanılan tam tanımlanmış personel teçhizat ve mülklerin girişini, kalmasını ve ülkesinden çıkışını kolaylaştıracaktır.
7. Doğrudan olarak sağlanan yardımdan kaynaklanan durumlarda, istekte bulunan Taraf, gerekli yardımın sağlanması sırasında ülkesi içinde kişilerin yaralanması ya da ölümü, mülklerin zararı ya da kaybı, ya da çevreye verilen zarara göre, yardım eden Taraf ve onun yararına çalışan kişilerin zarara uğramamasını ve zararların ödenmesini taahhüt edecek, ölen ya da yaralananların yardımında kullanılan teçhizat ve diğer mülklerin kaybı ve zararının bedelini ödeyecektir. İstekte bulunan Taraf, üçüncü bir Tarafça yardım eden Taraf veya onun adına çalışan personel aleyhine yapacağı hak taleplerinin icabına bakacaktır.
8. İlgili Taraflar, yasal işlemlerin yerleştirilmesi ve yardım operasyonundan doğabilecek hak taleplerini kolaylaştırmak için yakın işbirliği içinde olacaktır.
9. Bütün Taraflar, tıbbi tedavi ya da bir kazada ilgili kişilerin başka bir Tarafın ülkesinde sürekli yerleşmesi ile ilgili yardım isteyebilir.
10. Etkilenen ya da yardım isteyen Taraf, her zaman, uygun konsültasyondan sonra ve bildirim ile, bu Sözleşme altında alınan ya da sağlanan yardımın sona erdirilmesini isteyebilir. Böyle bir istek yapıldığında, ilgili Taraflar, bir diğerlerine yardımın uygun şekilde durdurulması için düzenlemeler yapma amacıyla danışacaklardır.

EK XI

MADDE 15'E UYGUN OLARAK BİLGİ DEĞİŞİMİ

Çok yanlı ya da iki yanlı işbirliğinin konusu olabilecek bilgiler aşağıdaki öğeleri içerecektir.

- (a) Önleme, hazırlık ve müdahale için kanuni ve idari tedbirler, politikalar ve öncelikler, sınıraşan etkilerin azaltılmasını da içeren tehlikeli faaliyetlerin endüstriyel kazaların riskini azaltmak için bilimsel çalışmalar ve teknik önlemler.
- (b) Diğer Tarafları etkileyen düzeyde uygun önlemler ve ihtimal planları,
- (c) Gözleme, planlama, araştırma, geliştirme ve bunların yürütülmesi ve gözetiminde tutulması,
- (d) Endüstriyel kazaların önlenmesi, bu kazalara karşı hazırlıklar, kazalara müdahale için alınan önlemler,
- (e) Endüstriyel kazalarda deneyim ve sınırötesi etkili endüstriyel kazalara karşı işbirliği,
- (f) Geliştirilmiş çevre koruma ve güvenliği için mevcut en iyi teknolojilerin uygulanması ve geliştirilmesi,
- (g) Acil durum hazırlıkları ve müdahale,
- (h) Risklerin belirlenmesi için kullanılan sınır ötesi etkilerin gözlenmesi ve belirlenmesine yönelik kriterleri de içeren metodlar.

EK XII

MADDE 18, PARAGRAF 4'E UYGUN OLARAK ORTAK YARDIM GÖREVLERİ

1. Bilgi ve veri toplanması, dağıtılması

- (a) Yardım sağlamada mümkün olduğu kadar çabuk uzmanlar çağırarak için endüstriyel kazalar ve uzmanlar üzerine bilgi sağlayabilecek bir endüstriyel kaza bildiri sistemi kurulması ve işlenmesi,
- (b) Endüstriyel kazalar ve etkileri ve uygulanan tedbirler ve etkililikleri üzerine gerekli bilginin işlenmesi, dağıtımı ve alınması için bir veri bankası kurulması ve işletilmesi,
- (c) Tehlikeli faaliyetlerin ilgili özellikler ve endüstriyel kazada bunların nasıl değerlendirileceği üzerine bilgileri de içeren tehlikeli faaliyetlerin ayrıntılı olarak listelenmesi ve muhafazası,
- (d) Önleme, hazırlık ve müdahaleyle ilgili olarak restorasyon tedbirlerini de içeren yardım türleri ve danışma sağlayacak uzmanlar kaydı oluşturulması ve muhafaza edilmesi
- (e) Tehlikeli faaliyetler listesinin muhafazası,
- (f) Ek I, Bölüm I'in koşullarının içerdiği tehlikeli maddeler listesinin yapılması ve elde tutulması.

2. Araştırma, eğitim ve metodolojiler

- (a) Endüstriyel kaza tecrübelerine dayanan modeller ve engelleyici, hazırlıklılık ve karşı önlemler için senaryolar sağlanması ve geliştirilmesi,
- (b) Eğitim ve öğretimin desteklenmesi, uluslararası sempozyumların organizasyonu, araştırma ve gelişmelerde işbirliğinin artırılması.

3. Teknik yardım

- (a) Engelleyici, hazırlık ve müdahale tedbirleri uygulama olanağını güçlendirmeye yönelik danışmanlık işlevlerinin yerine getirilmesi,
- (b) Bir Taraf istediğinde, Sözleşmenin gereklerine göre ulusal teftişlerinin organizasyonunda yardım sağlama ve tehlikeli faaliyetlerinin teftişlerini üstlenme.

3. Acil durumlarda yardım

Bir Taraf istediğinde, endüstriyel kazaya karşı konsültatif ve başka yardım çeşitlerini sağlamak üzere endüstriyel kaza alanına uzmanlar göndererek yardım sağlama.

EK XIII

HAKEM KARARI İLE ÇÖZÜM

1. Hak talep eden Taraf ya da Taraflar, bu Sözleşmenin 21. Madde, 2. paragrafına uygun olarak, anlaşmazlığı hakem kararına devretmeyi kararlaştırmış olan Tarafları Sekreteryaya bildirecektir. Bildiri, hakem kararı ile çözülecek konuyu ve özellikle, bu Sözleşmenin yorum ve uygulanması sorun olan maddelerini içerecektir. Sekreteryaya, aldığı bildiriye bu Sözleşmenin bütün taraflarına bildirecektir.

2. Hakem kurulu üç üyeden oluşacaktır. Hak talep eden Taraf ya da Taraflar ve diğer anlaşmazlık Tarafları bir hakem belirleyecek ve böyle belirlenen iki hakem, ortak kararlar hakem kurulu başkanı olacak üçüncü hakemi tayin edeceklerdir. Üçüncü hakem, anlaşmazlık taraflarından birinin vatandaşı olamayacak, bu Taraflardan birinin ülkesinde ikamet etmeyecek, onlardan birinin çalışmanı olmayacak ve olayla başka herhangi bir sıfatla ilişkisi olmayacaktır.

3. Hakem kurulu başkanı, ikinci hakemin tayin edildiği iki ay içinde belirlenmemişse, anlaşmazlık Taraflarının birinin isteği üzerine, Avrupa Ekonomik Komisyonu Yönetici Sekreteri, sonraki iki ay içinde başkanı tayin edecektir.

4. Anlaşmazlık Taraflarından biri isteğin alındığı iki ay içinde bir hakem tayin etmezse, diğer Taraf sonraki iki ay içinde hakem kurulu başkanını tayin edecek olan Avrupa Ekonomik Komisyonu Yönetici Sekreterine bilgi verebilir. Tayin üzerine, hakem kurulu başkanı, hakem tayin etmemiş olan Tarafın iki ay içinde bu tayini yapmasını isteyecektir. Eğer bu dönemde bunu yapamazsa, başkan, bu tayini sonraki

iki ay içinde yapacak olan Avrupa Ekonomik Komisyonu Yönetici Sekreterine bilgi verecektir.

5. Hakem kurulu kararını uluslararası yasalar ve bu Sözleşmenin koşullarına göre verecektir.

6. Burada belirlenen koşullar altında kurulan hakem kurulu kendi işleyiş kurallarını belirleyecektir.

7. Hakem kurulunun muameleler ve esas üzerine kararları üyelerinin oy çoğunluğu ile alınacaktır.

8. Kurul gösterilen konuları kurmak için uygun bütün tedbirleri alabilir.

9. Anlaşmazlık Tarafları, hakem kurulunun çalışmasını kolaylaştıracak ve özellikle yetkileri alanındaki bütün araçları kullanarak:

- (a) Kurula, ilgili bütün belgelerle kolaylıkları ve bilgileri sağlayacak,
- (b) Gerektiğinde kurula tanıklar ve uzmanlar çağırma ve onların delillerini alma imkanı sağlayacaktır.

10. Anlaşmazlık Tarafları ve hakemler, hakem kurulunun işlemleri esnasında gizli aldıkları bilgilerin gizliliklerini koruyacaklardır.

11. Hakem kurulu, Taraflardan biri istediğinde geçici koruma tedbirleri önerebilir.

12. Anlaşmazlık Taraflarından biri hakem kurulundan önce çıkmaz ya da davasını savunamazsa, diğer Taraf kurulun dava işlemlerine devam etmesini ve final kararını vermesini isteyebilir. Bir tarafın yokluğu ya da davasını savunmakta başarısız olması dava işlemleri için engel oluşturmaz.

13. Hakem kurulu, tartışma konusunda doğrudan doğacak karşı iddiaları dinleyebilir ve belirleyebilir.

14. Hakem kurulu davanın özel koşulları nedeniyle başka şekilde belirlemedikçe, üyelerinin harcırahlarını da içeren kurul masraflarını anlaşmazlık Tarafları eşit olarak üstlenecektir. Kurul bütün masraflarının kaydını tutacak ve anlaşmazlık taraflarına onlardan bir final hesap raporu verecektir.

15. Anlaşmazlık konusunun yasal biçiminde ilgisi olan ve verilen karardan etkilenebilecek Sözleşme Tarafları bu kurulun rızası ile işlemlere müdahale edebilir.

16. Hakem kurulu kararını beş ayı geçmemesi gereken bir dönem için zaman sınırlamasını gerekli görmedikçe kurulduğu tarihten başlayarak beş ay içinde verecektir.

17. Hakem kurulunun kararı nedenlerin ifadesini de içerecektir. Bu son karar olacak ve bütün anlaşmazlık Taraflarını bağlayıcı olacaktır. Hakem kurulu kararını anlaşmazlık Taraflarına ve Sekreteryaya ileticektir.

18. Taraflar arasında kararın yorumu veya uygulanması ile ilgili doğabilecek bir anlaşmazlığı, Taraflardan birisi veya ikisi birden kararı veren hakem kuruluna götürebilir, eğer hakem kurulu bu yüzden tutulamazsa, birinci ile aynı tarzda bu amaç için kurulan başka bir kurula götürebilirler.